

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
GJRE

Ελληνική περιοδική
έκδοση για τη
Θρησκευτική Εκπαίδευση

Greek Journal of
Religious Education

ISSN: 2623-4386.

Πληροφορίες για την έκδοση, οδηγίες για τους συγγραφείς και την υποβολή άρθρων / Publication information, instructions for authors and subscription information: <http://www.gjre.gr>

Σχέδιο μαθήματος: Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη

Νικόλαος Τσιρέβελος*

* Δρ. Θεολογίας ΑΠΘ, Καθηγητής, Βενετόκλειο 1^ο Λύκειο Ρόδου, ntsirevelos@hotmail.com

Βιβλιογραφική αναφορά / Reference: Τσιρέβελος, Ν. (2018). Σχέδιο μαθήματος: Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη. *Ελληνική Περιοδική Έκδοση για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση / Greek Journal of Religious Education*, 1(1), 79–100

Όλες οι απόψεις και οι ιδέες που εκφράζονται στην έκδοση είναι απόψεις και ιδέες των συγγραφέων και όχι του εκδότη (Πανελλήνιος Θεολογικός Σύνδεσμος ΚΑΙΡΟΣ-για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης). / The opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors and not of the publisher (KAIROS - Greek Theological Association for the improvement of the Religious Education).

Το άρθρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έρευνα, διδασκαλία και ιδιωτική μελέτη. Απαγορεύεται ρητά η αναπαραγωγή, η αναδιανομή, η πώληση, η εκμετάλλευση ή η διανομή του άρθρου, μέρους ή όλου, σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιονδήποτε. / This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, licensing or distribution in any form to anyone is forbidden.

— ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟ —
— FOLLOWS THE FULL TEXT OF THE ARTICLE —

Σχέδιο μαθήματος: Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη

Νικόλαος Τσιρέβελος*

*Δρ. Θεολογίας ΑΠΘ, Καθηγητής, Βενετόκλειο 1^ο Λύκειο Ρόδου
ntsirevelos@hotmail.com

1. Ταυτότητα σχεδίου μαθήματος

1.1 Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Θρησκευτικά. Θεματική ενότητα 1: Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο, Διδακτική Ενότητα III. «Υμείς έστε το άλας της γης» (Μτ. 5, 13): Ιεραποστολή και Διακονία

1.2 Σκοπός & Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Γενικός Σκοπός:

Οι μαθητές/μαθήτριες να γνωρίσουν τη σημασία της χριστιανικής μαρτυρίας σε τοπικό και οικουμενικό επίπεδο και να κατανοήσουν ότι αποτελεί συνέπεια του Ευαγγελίου που αποβλέπει στη θεραπεία του κοινωνικού κακού, στην καταλλαγή και την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων ξέχωρα από τις διαφορές τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διαδικασία:

Ως προς το γνωστικό αντικείμενο:

Οι μαθητές/μαθήτριες να:

- αναγνωρίζουν σε συγκεκριμένα παραδείγματα τη διακονία ως βασικό κίνητρο της χριστιανικής ιεραποστολής
- διαπιστώνουν το εύρος και τη σημασία της χριστιανικής ιεραποστολής και ελέγχουν τυχόν στερεότυπα που διατηρούν.

Ως προς τη μαθησιακή διαδικασία:

Οι μαθητές/μαθήτριες να:

- χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας, όπως είναι η βιωματική, η διαλογική, η ερευνητική και η συνεργατική μορφή, καθώς επίσης και ποικιλία υλικού.
- επικοινωνούν, διαλέγονται και συντονίζουν συζητήσεις
- συμμετέχουν σε δραστηριότητες και μέσα από παρεμβάσεις να αλληλεπιδρούν με τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές τους.

1.3 Εκτιμώμενη διάρκεια

Εκτιμώμενη διάρκεια: 90' (δύο διδακτικές ώρες)

Ακολουθεί ο χρόνος σε κάθε στάδιο.

Διδακτική Μέθοδος: Βιωματική

Στάδιο 1 — Βιώνοντας (χιονοστιβάδα): Ο εθελοντισμός στο σχολείο ή την πόλη μου: 10'.

Στάδιο 2 — Νοηματοδοτώντας (επεξεργασία κειμένου, Μοτίβο έντεχνου συλλογισμού: Σκεφτείτε – Αμφιβάλετε – Εξερευνήστε): Η πανανθρώπινη διακονική αποστολή της Εκκλησίας από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα: 25'.

Στάδιο 3 — Αναλύοντας (επεξεργασία κειμένων σε ομάδες, συζήτηση στρογγυλής τράπεζας): Όψεις και προκλήσεις της εν Χριστώ μαρτυρίας σε τοπικό και οικουμενικό επίπεδο: 35'.

Στάδιο 4 — Εφαρμόζοντας (προβολή οπτικοακουστικού υλικού, ανακριτική καρτέλα): Πρόσωπα και βίος της ιεραποστολής: 20'.

2. Ανάπτυξη του σχεδίου μαθήματος

2.1 Γενική Περιγραφή

Στάδιο 1 (Βιώνοντας)

Δραστηριότητα 1

Βήμα 1: Ο διδάσκων χωρίζει τους μαθητές /τις μαθήτριες σε 5 ομάδες των 5 ατόμων, που είναι ανομοιογενείς ως προς το φύλο, την επίδοση και τις δεξιότητες, την εθνική προέλευση και τα ενδιαφέροντα.

- Βήμα 2:** Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρεται σύντομα στο προηγούμενο βασικό θέμα, στο οποίο οι μαθητές/μαθήτριες διερεύνησαν την εκκλησιαστική τέχνη που αναπτύχθηκε από τις Εκκλησίες της Ανατολής και της Δύσης. Ειδικότερα, μπορεί να επισημανθεί ότι η καλλιτεχνική έκφραση που ανέπτυξαν όλες οι Χριστιανικές Εκκλησίες-Ομολογίες θεμελιώθηκε στο μεράκι και την ελεύθερη πρωτοβουλία των καλλιτεχνών ανδρών και γυναικών.
- Βήμα 3:** Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός συνδέει το προηγούμενο θέμα με την παρούσα πορεία μάθησης: Οι περισσότεροι καλλιτέχνες που αγιογράφησαν τους ναούς, κατασκεύασαν τα εικονοστάσια κλπ, εργάστηκαν με ζήλο και εθελοντικά. Τι σημαίνει όμως «εθελοντισμός». Ποια είναι τα κίνητρα και ποιος ο σκοπός;
- Βήμα 4:** Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές/τις μαθήτριες με την τεχνική της χιονοστιβάδας να γράψουν αυθόρμητα στο φύλλο εργασίας τρεις (3) λέξεις που σκέφτονται, όταν ακούνε την πρόταση «Εθελοντισμός στο σχολείο».
- Βήμα 5:** Στη συνέχεια, τους καλεί να τις συγκρίνουν με τον διπλανό/τη διπλανή τους ή ανά τρεις, και έπειτα ανά πέντε (5) να περιγράψουν την πρόταση «Εθελοντισμός στο σχολείο», χρησιμοποιώντας κάποιες από τις δικές τους λέξεις.
- Βήμα 6:** Η κάθε ομάδα ανακοινώνει τον ορισμό της, τον οποίο ο/η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα.
- Βήμα 7:** Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάσει τους ορισμούς και προσπαθεί να περιγράψει τη θέση της τάξης για τον εθελοντισμό, αναδεικνύοντας τις ποικίλες διαστάσεις και όψεις του εθελοντισμού σύμφωνα με τις περιγραφές των ομάδων.

Στάδιο 2 (Νοηματοδοτώντας)

Δραστηριότητα 2

- Βήμα 1:** Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τους μαθητές/τις μαθήτριες, αν γνωρίζουν παραδείγματα εθελοντικής προσφοράς στην εκκλησιαστική ζωή. Αφού οι μαθητές/μαθήτριες απαντήσουν, ο/η εκπαιδευτικός τους καλεί να αναγνωρίσουν στοιχεία εθελοντισμού στη ζωή των πρώτων χριστιανών. Από το φύλλο εργασίας διαβάσει ο ίδιος/η ίδια το απόσπασμα των Πράξεων των Αποστόλων 2, 42-27 και ζητάει από τους μαθητές/τις μαθήτριες να εντοπίσουν τα στοιχεία εκείνα που θεωρούν ότι αναφέρονται στον εθελοντισμό.
- Βήμα 2:** Οι μαθητές/μαθήτριες αναφέρουν τα στοιχεία εθελοντισμού που θεωρούν ότι υπάρχουν στο απόσπασμα των Πράξεων των Αποστόλων.

Δραστηριότητα 3

Βήμα 1: Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός προβάλλει δύο φωτογραφίες με θέμα την σύγχρονη ιεραποστολική διακονία.

Εικόνα 1. Ανακτήθηκε στις 13/4/2018 από <https://www.elftherostypos.gr/wp-content/uploads/2017/10/ekklisia-1300.jpg>

Εικόνα 2. Ανακτήθηκε στις 13/4/2018 από https://ntsireve.blogspot.gr/2017/03/33_10.html#more

Με το μοτίβο έντεχνου συλλογισμού «Σκεφτείτε-Αμφιβάλετε-Εξερευνήστε», παραλλαγμένο στις ακόλουθες ερωτήσεις: «Τι γνωρίζεις σχετικά με το θέμα της φωτογραφίας; Ποια ερωτήματα σου προκαλεί; Τι είναι αυτό που θέλεις να ερευνήσεις περισσότερο;» ζητάει από τους μαθητές/τις ομάδες να επεξεργαστούν τις φωτογραφίες σε σχέση πάντα με το απόσπασμα των Πράξεων των Αποστόλων.

Βήμα 2: Οι μαθητές/μαθήτριες απαντούν στις ερωτήσεις, ενώ ο/η εκπαιδευτικός σημειώνει τις απαντήσεις στον πίνακα ή σε μεγάλα χαρτόνια που είναι κρεμασμένα σε σημείο που να φαίνονται από όλη την τάξη.

Βήμα 3: Αμέσως μετά ο/η εκπαιδευτικός ξεκινάει μια σύντομη συζήτηση με σκοπό να αποχρυσταλλωθεί η σημασία, η πηγή και ο σκοπός της εκκλησιαστικής διακονίας. Ειδικότερα, αναφέρει ότι οι χριστιανοί βιώνοντας την αγάπη τους με τον Θεό αλλά και μεταξύ τους, εμπνέονται να την επεκτείνουν και στους συνανθρώπους τους. Επομένως, διακονία είναι η εθελοντική και ανιδιοτελής προσφορά βοήθειας σε κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη ανεξάρτητα από το θρήσκευμά του, την εθνική καταγωγή του, το φύλο, την κοινωνική τάξη κλπ. Αν δεν έχει τεθεί προηγουμένως από την τάξη το ερώτημα, ο/η εκπαιδευτικός ζητάει την άποψή τους για τη σημερινή προσφορά της Εκκλησίας. Έπειτα, καλεί την τάξη να ανακαλύψουν όλοι μαζί μια ιδιαίτερη όψη της εκκλησιαστικής διακονίας, τη μαρτυρία των χριστιανών στον κόσμο.

Στάδιο 3 (Αναλύοντας)

Δραστηριότητα 4

Βήμα 1: Στο σημείο αυτό, ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει στους μαθητές/στις μαθήτριες ότι μία βασική διακονία της Εκκλησίας είναι η μαρτυρία της ζωής του Χριστού σε όλον τον κόσμο και το κάλεσμα σε ενότητα όλων των ανθρώπων.

Αυτή η διακονική αποστολή της Εκκλησίας υπακούει στις τελευταίες εντολές του Αναστημένου Ιησού Χριστού «Πηγαίνετε λοιπόν και κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη» [«πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Μτ. 28, 19)] και «και θα γίνετε μάρτυρες δικοί μου, στην Ιερουσαλήμ, στην Ιουδαία και στη Σαμάρεια και ως τα πέρατα της γης» [«ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πρ. 1,8)]. Συγχρόνως, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τις δύο αυτές φράσεις από την Καινή Διαθήκη πάνω από μια φωτογραφία που απεικονίζει τον ιεραποστολικό βίο στον διαδραστικό πίνακα μέσω εκπαιδευτικού ιστολογίου.

Ενδεικτική φωτογραφία βλέπε στον ακόλουθο σύνδεσμο που ανακτήθηκε στις 13/4/2018 από http://www.cnn.gr/media/com_news/galleries/2016/05/12/2472/photos/full/4.jpg

Βήμα 2: Έπειτα, ζητάει από τους μαθητές/τις μαθήτριες να προβληματιστούν αν σήμερα υπάρχει ιεραποστολικό έργο και πως αυτό εκφράζεται.

Βήμα 3: Στη συνέχεια, προτρέπει τους μαθητές/τις μαθήτριες να ανακαλύψουν τις διαφορές όψεις της ιεραποστολής. Στην κάθε ομάδα μοιράζει ένα φύλλο εργασίας με ξεχωριστά κείμενα. Κάθε ομάδα επεξεργάζεται το κείμενο που υπάρχει στο φύλλο εργασίας της. Σκοπός είναι οι μαθητές/μαθήτριες να προβληματιστούν και να παρουσιάσουν μέσα από το δικό τους ομαδικό παράγωγο υλικό (ένα δοκίμιο/μια εισήγηση) την πλευρά της χριστιανικής μαρτυρίας που μελέτησαν. Το κάθε κείμενο ακολουθούν σχετικές ερωτήσεις με σκοπό την πληρέστερη επεξεργασία και την άμεση κατανόηση των μηνυμάτων από τις ομάδες. Τα αποσπάσματα κειμένων που δίνονται σε κάθε ομάδα είναι:

- 1^η **Ομάδα:** Απόσπασμα από την Εγκύκλιο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου με θέμα την ιεραποστολική φύση της Εκκλησίας: «Το αποστολικόν έργον [...] κανονικήν τάξην» (Αγία και Μεγάλη Σύνοδος, 2016)
- 2^η **Ομάδα:** Απόσπασμα από κείμενο του νυν Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου με θέμα τη λειτουργία μετά τη Λειτουργία: «Η Λειτουργία [...] εν αγάπη» (Γιαννουλάτος, 2007, σ. 131).
- 3^η **Ομάδα:** Απόσπασμα από κείμενο του θεολόγου Θανάση Παπαθανασίου σχετικό με την άσκηση ιεραποστολικού έργου και την προσπάθεια επιβολής ενός νέου πολιτισμού, π.χ. του ελληνικού: «Δεν ασκείς [...] ειρηνόμορφων οδών» (Παπαθανασίου, 2008, σ. 290-1).
- 4^η **Ομάδα:** Ένα απόσπασμα κειμένου από τον θεολόγο Ηλία Βουλγαράκη σχετικό με την εν Χριστώ μαρτυρία και τον πολιτισμό κάθε τόπου: «Με βάση [...] σωτηριολογικό κριτήριο» (Βουλγαράκης, 1989, σ. 140).
- 5^η **Ομάδα:** Απόσπασμα από το κείμενο του νυν Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου με θέμα την αποστολή της Εκκλησίας και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος: «Η Ορθόδοξη Παράδοση [...] ανθρώπου και φύσεως» (Γιαννουλάτος, 2015, σ. 98-99).

Κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας των κειμένων, ο/η εκπαιδευτικός περνάει από κάθε ομάδα, λύνει απορίες ή ότι άλλο του/της ζητηθεί και αξιολογεί τη συνεργασία των μελών κάθε ομάδας.

Δραστηριότητα 5

Βήμα 1: Η κάθε ομάδα επιλέγει τους/τις αντιπροσώπους της, οι οποίοι σε στρογγυλή τράπεζα παρουσιάζουν το κείμενο της ομάδας. Οι υπόλοιποι μαθητές/μαθήτριες είναι σε ρόλο του κοινού και έχουν το δικαίωμα να θέσουν ερωτήσεις και να εκφράσουν την άποψή τους.

Βήμα 2: Ακολουθεί σύντομη συζήτηση για το πολύπλευρο ιεραποστολικό έργο αλλά και τις πιθανές εκτροπές των ιεραποστόλων. Η συζήτηση αποσκοπεί να συνδεθούν όλες οι παρουσιάσεις των ομάδων.

Στάδιο 4 (Εφαρμόζοντας)

Δραστηριότητα 6

Βήμα 1: Μετά τη συζήτηση, ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει τους μαθητές/τις μαθήτριες, αν γνωρίζουν σύγχρονους άνδρες ή γυναίκες ιεραποστόλους. Τους καλεί να ανακαλύψουν μέσα από ένα βίντεο έναν πρωτοπόρο της σύγχρονης ελληνόφωνης ιεραποστολής, τον νυν Αρχιεπίσκοπο Τιράνων και πάσης Αλβανίας Αναστάσιο.

Βήμα 2: Προβάλλεται μέσω εκπαιδευτικού ιστολογίου ένα σύντομο χρονικά ιδεο από το Youtube, με θέμα το ιεραποστολικό έργο του νυν Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου στην Αλβανία (ανακτήθηκε στις 13-4-2018 από <https://www.youtube.com/watch?v=XKCl4hluUkQ&t=84s>). Εναλλακτικά μπορεί να δοθεί βίντεο το ιεραποστολικό έργο του στην Αφρική (ανακτήθηκε στις 13-4-2018 από <https://www.youtube.com/watch?v=gRHneX8R1Uc>).

Βήμα 3: Μετά το βίντεο, οι μαθητές/μαθήτριες αναλαμβάνουν ρόλους με την τεχνική της ανακριτικής καρέκλας. Η μία ομάδα αναλαμβάνει τον ρόλο των νεοφώτιστων ή των γηγενών που δίχως να είναι χριστιανοί συναντήθηκαν με τον Αρχιεπίσκοπο Αναστάσιο. Οι υπόλοιπες ομάδες καλούνται να βρουν ερωτήσεις και να τις θέσουν στην ομάδα που έχει αναλάβει τον ρόλο του νεοφώτιστους ή των γηγενών. Εναλλακτικά, η μία ομάδα μπορεί να αναλάβει τον ρόλο του συνεργάτη ιεραποστόλου και οι υπόλοιπες ομάδες να του θέσουν ερωτήσεις σχετικά με το ιεραποστολικό έργο.

Βήμα 4: Ξεκινάει η «ανάκριση» της ομάδας. Μετά από αυτή τη διαδικασία, ο/η εκπαιδευτικός συνοφίζει σύντομα με βάση τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις των μαθητών/μαθητριών.

Δραστηριότητα 7

Βήμα 1: Βήμα 1: Στο τέλος, προβάλλει τις λέξεις του Χριστού «Εσείς είστε το αλάτι της γης» (Μτ. 5,13) και ζητάει οι μαθητές/μαθήτριες να απαντήσουν με 1-3 λέξεις, πότε οι άνθρωποι ανεξάρτητα από την πίστη τους μπορούν να γίνουν το «το αλάτι της γης».

Εναλλακτικά και σε περίπτωση που η στρογγυλή συζήτηση εξαντλήσει όλον τον υπόλοιπο χρόνο της πορείας μάθησης, τότε μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να ετοιμάσει για το επόμενο

δίωρο ένα σύντομο project με ιστοεξερεύνηση ανά ομάδες. Βασικό θέμα διερεύνησης θα αποτελεί το ιεραποστολικό έργο του νυν Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου, ενώ το project θα ολοκληρωθεί με τις δραστηριότητες του «Σταδίου 4» του παρόντος σχεδίου.

2.2 Φύλλα Εργασίας

Στο σχέδιο διδασκαλίας περιλαμβάνονται 3 φύλλα εργασίας. Το 1^ο και το 3^ο είναι κοινό για όλη την τάξη, ενώ το 2^ο διαφορετικό και απευθύνεται στο υλικό κάθε ομάδας.

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Ἑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

1^ο Φύλλο Εργασίας — Κοινό σε όλες τις ομάδες

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 1

A) Γράψε τρεις (3) λέξεις που σκέφτεσαι, όταν ακούς την πρόταση «Εθελοντισμός στο σχολείο».

1) .....

2) .....

3) .....

B) Να τις συγκρίνεις με τον διπλανό/τη διπλανή σου ή ανά τρία άτομα.

Γ) Η κάθε ομάδα να περιγράψει την πρόταση «Εθελοντισμός στο σχολείο», χρησιμοποιώντας κάποιες από τις λέξεις όλων των μελών της ομάδας.

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 2

«Όλοι αυτοί ήταν αφοσιωμένοι στη διδασκαλία των αποστόλων και στη μεταξύ τους κοινωνία, στην τέλεση της θείας Ευχαριστίας και στις προσευχές. 43 Ένα δέος τους

κατείχε όλους όσοι έβλεπαν πολλά εκπληκτικά θαύματα να γίνονται μέσω των αποστόλων. 44Όλοι οι πιστοί ζούσαν σε έναν τόπο και είχαν τα πάντα κοινά· 45πουλούσαν ακόμα και τα κτήματα και τα υπάρχοντά τους, και μοίραζαν τα χρήματα σε όλους, ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. 46Κάθε μέρα συγκεντρώνονταν με ομοθυμία στο ναό, τελούσαν τη θεία Ευχαριστία σε σπίτια, τρώγοντας την τροφή τους γεμάτοι χαρά και με απλότητα στην καρδιά. 47Δοξολογούσαν το Θεό, κι όλος ο λαός τους εκτιμούσε. Και ο Κύριος πρόσθετε κάθε μέρα στην εκκλησία αυτούς που σώζονταν» (Πρ. Απ. 2, 42-27).

Δραστηριότητα 3

Ποια στοιχεία του κειμένου από τη ζωή των πρώτων χριστιανών θεωρείς ότι αναφέρονται στον εθελοντισμό εντός της Εκκλησίας;

.....

.....

.....

Παρατήρησε τις παρακάτω φωτογραφίες και προσπάθησε να απαντήσεις στις ακόλουθες ερωτήσεις.

Εικόνα 1. Ανακτήθηκε στις 13/4/2018 από <https://www.eleftherostypos.gr/wp-content/uploads/2017/10/ekklisia-1300.jpg>

Εικόνα 2. Ανακτήθηκε στις 13/4/2018 από https://ntsireve.blogspot.gr/2017/03/33_10.html#more

Τι γνωρίζεις σχετικά με το θέμα της κάθε φωτογραφίας;

.....
.....
.....

Ποια ερωτήματα σου προκαλεί;

.....
.....
.....

Τι είναι αυτό που θέλεις να ερευνήσεις περισσότερο;

.....
.....
.....

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Υμείς έστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

2^ο Φύλλο Εργασίας — Α' Ομάδα

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 4

Αφού μελετήσεις το παρακάτω κείμενο, να απαντήσεις τις σχετικές ερωτήσεις. Στη συνέχεια, με την ομάδα σου να παρουσιάστε το θέμα του μέσα από ένα δικό σας σύντομο κείμενο.

«Τὸ ἀποστολικὸν ἔργον καὶ ἡ ἐξαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου, γνωστὴ ὡς ἱεραποστολή, ἀνήκουν εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διαφύλαξις καὶ τήρησις τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. κη', 19). Εἶναι ἡ πνοὴ ζωῆς, τὴν ὁποίαν ἐμφυσᾷ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκκλησιοποιεῖ τὸν κόσμον διὰ τῶν ἐκασταχοῦ νεοπαγῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ εἶναι καὶ ὀφείλουν νὰ εἶναι ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀποστολή αὐτὴ πρέπει νὰ ἐκπληροῦται ὄχι ἐπιθετικῶς, ἀλλ' ἐλευθέρως, ἐν ἀγάπῃ καὶ ἐν σεβασμῷ πρὸς τὴν πολιτιστικὴν ταυτότητα ἀτόμων καὶ λαῶν. Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ὀφείλουν νὰ συμμετέχουν πᾶσαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μὲ τὸν δέοντα σεβασμὸν εἰς τὴν κανονικὴν τάξιν» (Αγία και Μεγάλη Σύνοδος).

Λεξιλόγιο: νεοπαγής = νεοσύστατος

Ερωτήσεις επεξεργασίας:

1) Τι είναι η ιεραποστολή για την Εκκλησία και σε ποιους αναφέρεται;

.....

.....

.....

2) Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της αποστολής των χριστιανών στον σύγχρονο κόσμο; Να αναφέρετε μερικά παραδείγματα από την καθημερινή ζωή στη χώρα μας ή σε άλλες χώρες.

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 5

Ορίστε τους εκπροσώπους σας και πάρτε μέρος στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με θέμα: «Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου – Ακολουθώντας τα ίχνη του Χριστού».

Το δικό μας κείμενο με θέμα «Τα χαρακτηριστικά της χριστιανικής μαρτυρίας»:

.....

.....

.....

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

2^ο Φύλλο Εργασίας — Β' Ομάδα

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 4

Αφού μελετήσεις το παρακάτω κείμενο, να απαντήσεις τις σχετικές ερωτήσεις. Στη συνέχεια, με την ομάδα σου να παρουσιάστε το θέμα του μέσα από ένα δικό σας σύντομο κείμενο.

«Η Λειτουργία πρέπει να συνεχίζεται στις προσωπικές, καθημερινές συνθήκες. Κάθε πιστός καλείται να συνεχίσει μια 'προσωπική' λειτουργία επάνω στο μυστικό θυσιαστήριο της καρδιάς του [...] Εφόσον η Λειτουργία αποτελεί συμμετοχή στο μεγάλο γεγονός της απελευθέρωσης από τις δαιμονικές δυνάμεις, τότε η συνέχιση της Λειτουργίας μέσα στη ζωή σημαίνει συνεχή προσπάθεια για απελευθέρωση από τις δυνάμεις του κακού, οι οποίες δρουν εντός μας: σημαίνει συνεχή επαναπροσανατολισμό και άνοιγμα προς τις ενοράσεις και προσπάθειες, με σκοπό την απελευθέρωση των ανθρώπων από όλες τις δαιμονικές δομές αδικίας, εκμεταλλεύσεως, αγωνίας, μοναξιάς, και τη δημιουργία μιας πραγματικής κοινωνίας προσώπων εν αγάπη» (Γιαννουλάτος, 2007, σ. 131)

Ερωτήσεις επεξεργασίας:

1) Να καταγράψεις και να σχολιάσεις τα χαρακτηριστικά στοιχεία της συνέχισης της Λειτουργίας μέσα στην καθημερινή ζωή και να σημειώσεις ποιες είναι οι δαιμονικές δομές που θεραπεύονται.

.....
 .....
 .....

2) Πως κατανοείς τη φράση «κάθε πιστός ... καρδιάς του». Θεωρείς ότι η προτροπή του συγγραφέα μπορεί να εφαρμοσθεί στη ζωή μας;

.....
 .....
 .....

Δραστηριότητα 5

Ορίστε τους εκπροσώπους σας και πάρτε μέρος στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με θέμα: «Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου – Ακολουθώντας τα ίχνη του Χριστού».

Το δικό μας κείμενο με θέμα «Η λατρεία της Εκκλησίας και η χριστιανική μαρτυρία»:

.....
 .....
 .....

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Υμείς έστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

2^ο Φύλλο Εργασίας — Γ' Ομάδα

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 4

Αφού μελετήσεις το παρακάτω κείμενο, να απαντήσεις τις σχετικές ερωτήσεις. Στη συνέχεια, με την ομάδα σου να παρουσιάστε το θέμα του μέσα από ένα δικό σας σύντομο κείμενο.

«Δεν ασκείς, άραγε, ιμπεριαλισμό νέου τύπου όταν δεν μπορείς να φανταστείς την εκκλησία έξω από τον πολιτισμικό σου ορίζοντα και όταν, συνακόλουθα, κατανοείς και ενεργείς την ιεραποστολή ως εξαγωγή του εθνικού σου πολιτισμού, όταν θέλεις να μετατρέψεις τους Αφρικανούς σε Έλληνες επί παντός επιπέδου (εκκλησιαστικής ζωγραφικής, τρόπου ψαλμωδίας, δόμησης της λειτουργίας, ιερατικών αμφίων και – το σπουδαιότερο – τρόπου θεολόγησης) και όταν μαζί με τα εικονάκια και τις καραμέλλες τους μοιράζεις ελληνικές σημαίες και συνδέεις την ορθοδοξία τους με την 28η Οκτωβρίου; Ας μπούμε τουλάχιστον στον κόπο να διερωτηθούμε μήπως γινόμαστε μικροϊμπεριαλιστές και νεοαποικιοκράτες μέσω άλλων, εκσυγχρονισμένων και ειρηνόμορφων οδών» (Παπαθανασίου, 2008, σ. 290-1).

Λεξιλόγιο:

ιμπεριαλισμός = η τάση ενός κράτους να επεκτείνει την οικονομική και πολιτική του επιρροή σε βάρος άλλων κρατών ή λαών, χρησιμοποιώντας τη στρατιωτική ή οικονομική του υπεροχή

(νέο) - αποικιοκράτες = αυτός που υιοθετεί τη θεωρία και την πρακτική της αποικιοκρατίας (δηλαδή της θεωρητικής στάσης και πρακτικής που εκφράζει την οικονομική, πολιτική και πολιτιστική κυριαρχία χωρών ισχυρότερων επάνω σε ασθενέστερες ομάδες)

Ερωτήσεις επεξεργασίας:

1) Ποια είναι η εκτροπή της χριστιανικής μαρτυρίας σύμφωνα με τα επιχειρήματα του συγγραφέα;

.....
 .....
 .....

2) Πως φαντάζεσαι μια νέα τοπική εκκλησία, π.χ. αφρικανική, η οποία θα αναπτύξει τα δικά της χαρακτηριστικά στη Θεία Λειτουργία;

.....
 .....
 .....

Δραστηριότητα 5

Ορίστε τους εκπροσώπους σας και πάρτε μέρος στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με θέμα: «Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του

κόσμου – Ακολουθώντας τα ίχνη του Χριστού».

Το δικό μας κείμενο με θέμα «Χριστιανική μαρτυρία και πολιτισμός. Οι εθνικές προκλήσεις»

.....
 .....
 .....

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Υμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

2^ο Φύλλο Εργασίας — Δ' Ομάδα

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 4

Αφού μελετήσεις το παρακάτω κείμενο, να απαντήσεις τις σχετικές ερωτήσεις. Στη συνέχεια, με την ομάδα σου να παρουσιάστε το θέμα του μέσα από ένα δικό σας σύντομο κείμενο.

«Με βάση το υπόδειγμα της ενανθρώπισης διαμορφώνεται το κριτήριο της προσαρμογής κι συνάγονται μερικοί καιριοί κανόνες. Όπως ο Υιός έγινε άνθρωπος χωρίς να πάψει να είναι Θεός, έτσι και κατά την προσαρμογή αποκλείεται κάθε λογής υποχώρηση ή υποστολή της χριστιανικής αλήθειας. Η από μέρους του Υιού πρόσληψη του ανθρώπου διδάσκει ότι ο Χριστιανισμός μπορεί να προσαρμοστεί σε κάθε ανθρώπινο περιβάλλον και να προσλάβει από κάθε τι που δεν είναι αμαρτωλό. Τέλος το ότι η ενανθρώπιση έγινε για τη σωτηρία του ανθρώπου, επιβάλλει και στην κάθε πράξη προσαρμογής, να διέπεται από σωτηριολογικό κριτήριο» (Βουλγαράκης, 1989, σ. 140).

Λεξιλόγιο:

ενανθρώπιση = ο Θεός γίνεται άνθρωπος, λαμβάνει ανθρώπινο σώμα και ψυχή και ζει με τους ανθρώπους

σωτηριολογία = λόγος που αναφέρεται στο λυτρωτικό έργο του Ιησού Χριστού

Ερωτήσεις επεξεργασίας:

1) Η ίδρυση νέας εκκλησίας σε χώρες μη χριστιανικές ποια από τα στοιχεία του τοπικού πολιτισμού μπορεί να διατηρήσει σύμφωνα με τον συγγραφέα; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

.....
 .....
 .....

2) Πως φαντάζεσαι μια νέα τοπική εκκλησία, π.χ. αφρικανική, η οποία θα αναπτύξει τα δικά της πολιτιστικά χαρακτηριστικά;

.....
 .....
 .....

Δραστηριότητα 5

Ορίστε τους εκπροσώπους σας και πάρτε μέρος στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με θέμα: «Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου – Ακολουθώντας τα ίχνη του Χριστού».

Το δικό μας κείμενο με θέμα «Χριστιανική μαρτυρία και πολιτισμός. Η ελπίδα του καινούριου»:

.....
 .....
 .....

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

2^ο Φύλλο Εργασίας — Ε' Ομάδα

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 4

Αφού μελετήσεις το παρακάτω κείμενο, να απαντήσεις τις σχετικές ερωτήσεις. Στη συνέχεια, με την ομάδα σου να παρουσιάστε το θέμα του μέσα από ένα δικό σας σύντομο κείμενο.

«Η Ορθόδοξη Παράδοση τονίζει τον στενό δεσμό μεταξύ ανθρώπου και κτίσεως και δίνει σημασία όχι μόνο στον αγιασμό των ψυχών, αλλά στον αγιασμό ολόκληρης της φύσεως [...] Στη λατρευτική και μυστηριακή της ζωή η Εκκλησία χρησιμοποιεί την ύλη –νερό, λάδι, άρτο- και τα μεταμορφώνει σε φορείς της θείας χάριτος, αγιάζοντας ταυτοχρόνως την ίδια την ύλη. Στην κεντρική μυστηριακή έκφρασή της, τη Θεία Ευχαριστία, η Εκκλησία προσφέρει στον Θεό τον άρτο και τον οίνο, για να γίνουν σώμα και αίμα Χριστού και μετά τον καθαγιασμό τους να μεταδοθούν στους πιστούς. [...] Μαζί με τις προσφορές αυτές, η Εκκλησία, το Μυστικό Σώμα του Χριστού, προσφέρει και ολόκληρη την κτίση διακηρύσσοντας την αρμονική σχέση ανθρώπου και φύσεως» (Γιαννουλάτος, 2015, σ. 98-99).

Ερωτήσεις επεξεργασίας:

1) Σε ποια Μυστήρια φανερώνεται το ενδιαφέρον της Εκκλησίας για τον αγιασμό του φυσικού περιβάλλοντος; Να αιτιολογήσεις την άποψή σου.

.....
 .....
 .....

2) Θεωρείς ότι οι χριστιανοί μπορούν να συμπεριλάβουν στην αποστολή τους τον αγώνα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος; Να δώσεις συγκεκριμένα παραδείγματα.

.....
 .....
 .....

Δραστηριότητα 5

Ορίστε τους εκπροσώπους σας και πάρτε μέρος στη συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με θέμα: «Ιεραποστολή: Από την προπαγάνδα στο άνοιγμα και στη μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου – Ακολουθώντας τα ίχνη του Χριστού».

Το δικό μας κείμενο με θέμα «Χριστιανική μαρτυρία και φυσικό περιβάλλον. Μια οικολογική αγκαλιά»:

.....
 .....
 .....

Θρησκευτικά Γ' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

III. «Εσείς είστε το αλάτι της γης» («Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» – Μτ. 5, 13):

«Η διακονική μαρτυρία των χριστιανών στην οικουμένη»

3^ο Φύλλο Εργασίας — Κοινό σε όλες τις ομάδες

Όνομ/μο:

Τμήμα:

Ημ/νία:

Δραστηριότητα 6

Παρακολούθησε το video από το Youtube, με θέμα το ιεραποστολικό έργο του νυν Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου στην Αλβανία.

A) Τι θα ήθελες να ρωτήσεις;

.....
 .....
 .....

B) Η ομάδα σου κι εσύ είστε δημοσιογράφοι και έχετε την ευκαιρία να συναντήσετε νεοφώτιστους που γνώρισαν τον Αρχιεπίσκοπο Αναστάσιο. Τι θα τους ρωτούσατε; Να σημειώσετε 2-3 ερωτήσεις.

.....
 .....
 .....

Γ) Πότε οι άνθρωποι ανεξάρτητα από την πίστη τους μπορούν να γίνουν το «το αλάτι της γης». Να απαντήσεις με 1-3 λέξεις:

Όταν .....

2.3 Υλικοτεχνική Υποδομή

1 Υπολογιστής, Διαδραστικός πίνακας, Ηχεία

Εναλλακτικά: αναλογική ή ψηφιακή προβολική μηχανή για κεντρική προβολή εικονικού υλικού

3. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε όλη τη διάρκεια της δίωρης πορείας μάθησης και αναφέρεται στη συμμετοχή των μαθητών/μαθητριών και στον έλεγχο κυρίως των ποιοτικών στοιχείων. Η αξιολόγηση περιλαμβάνει συνδυασμό τεχνικών που ακολουθούν την εναλλαγή των τεχνικών διδασκαλίας. Επίσης, αποτιμάται η δυνατότητα του/της κάθε μαθητή/μαθήτριας να συσχετίζει τις γνώσεις, να τις ερμηνεύει, να τις αποκωδικοποιεί και τελικά να τις εφαρμόζει. «Το πρωταρχικό κριτήριο είναι τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, με αντίστοιχο δείκτη αξιολόγησης τις επιθυμητές επάρκειες, που έχουν οριστεί στο στάδιο σχεδιασμού του μαθήματος» (Γιαγκάζογλου, 2014, σ. 220). Η αξιολόγηση ολοκληρώνεται στο τέλος της Θεματικής Ενότητας. Κατά τη διάρκεια της πορείας μάθησης πραγματοποιούνται αξιολογικές προσεγγίσεις σε κάθε στάδιο.

Στάδιο 1: Διαγνωστικά αξιολογείται η γνώση των μαθητών/μαθητριών σχετικά με τον όρο «εθελοντισμός» και τις διάφορες μορφές του στην σχολική ζωή αλλά και στην κοινωνία. Επίσης, αξιολογείται η ενεργός συμμετοχή και η συνεργασία τους σε όλη τη διαδικασία,

Στάδιο 2: Στο στάδιο αυτό αξιολογείται η ικανότητα των μαθητών/μαθητριών να συνδέσουν στοιχεία του εθελοντισμού με την εκκλησιαστική διακονία και να ανακαλύψουν ποικίλες μορφές προσφοράς της Εκκλησίας από την ίδρυση της μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερη σημασία έχει ο εντοπισμός των στοιχείων ζωής των πρώτων χριστιανών που βασίζονταν στην εθελοντική αλληλοπροσφορά και την κοινοκτημοσύνη και η σύνδεσή τους με τις σύγχρονες δράσεις αλληλεγγύης από την Εκκλησία. Θετικά αποτιμούνται και οι θέσεις των μαθητών/μαθητριών που αμφισβητούν με επιχειρήματα αυτό το έργο. Επίσης, στο τέλος των δραστηριοτήτων αξιολογείται, αν οι μαθητές/μαθήτριες γνώρισαν τη σημασία, κατανόησαν την πηγή και τον σκοπό της εκκλησιαστικής διακονίας.

Στάδιο 3: Στην ενότητα αυτή δραστηριοτήτων αξιολογείται σε πρώτο επίπεδο η σύνδεση της διακονίας με τη χριστιανική μαρτυρία. Στη συνέχεια, προσδιορίζεται περιγραφικά ο τρόπος συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/μαθητριών κάθε ομάδας κατά την επεξεργασία του κειμένου της καθώς και της μεταποίησης σε ένα δικό της κείμενο.

Στη συνάφεια αυτή, ενδιαφέρει τον/την εκπαιδευτικό αν οι ομάδες έχουν κατανοήσει σε βάθος το υλικό εργασίας και επομένως έχουν προσλάβει τις γνώσεις, τις έχουν αφομοιώσει και έχουν δημιουργήσει ένα δικό τους κείμενο. Έπειτα, αξιολογείται η παρουσίαση του παράγωγου υλικού (εισήγησης ή δοκιμίου) από κάθε ομάδα καθώς και η συμμετοχή όλων των μαθητών/μαθητριών ως το κοινό κατά την στρογγυλή τράπεζα. Το ζητούμενο είναι να προσδιορισθεί η αναγνώριση του εύρους της εν Χριστώ μαρτυρίας μέσα από τη βαθύτερη κατανόηση των διάφορων όψεων της ιεραποστολής αλλά και την αξιολόγηση του ιεραποστολικού έργου από τους ίδιους τους μαθητές/τις ίδιες τις μαθήτριες. Στην προσπάθεια αυτή, ο/η εκπαιδευτικός απαιτείται να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη δυναμική του διαλόγου, τη δύναμη των επιχειρημάτων και την ουσιαστική τεκμηρίωση των απαντήσεων των μαθητών/μαθητριών με θεολογικά ή κοινής λογικής παραδείγματα.

Στάδιο 4: Στο στάδιο αυτό αξιολογείται η συνεργασία των μαθητών/μαθητριών για την υποβολή ερωτήσεων αλλά και για τις αντίστοιχες απαντήσεις της ομάδας που έχει τον ρόλο των νεοφώτιστων. Ειδικότερα, προσδιορίζεται αν οι μαθητές/μαθήτριες έχουν με βάση τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα κατορθώσει και σε ποιο βαθμό να κρίνουν, να στοχάζονται, να συνεργάζονται αλλά και να αξιολογούν τη μαρτυρία των χριστιανών σε κάθε τόπο και στην οικουμένη, ως βασικό συστατικό της εν Χριστώ διακονίας και της ανιδιοτελούς προσφοράς και αγάπης τους προς τον συνάνθρωπο. Τέλος, με την ερώτηση «πότε οι άνθρωποι ανεξάρτητα από την πίστη τους μπορούν να γίνουν ‘το αλάτι της γης’, ο/η εκπαιδευτικός προβαίνει σε τελική αξιολόγηση όλης της πορείας μάθησης και εκτιμά αν οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να συνδέσουν το θέμα με τη ζωή τους.

Κατά αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται η αξιολόγηση, η οποία συνδέεται άμεσα με όλες τις δραστηριότητες της πορείας μάθησης. Έτσι, η αξιολόγηση ξεκινάει διαγνωστικά με ένα γενικό θέμα τον «ειθελοντισμό», έπειτα συνδέεται με τα θεολογικά θέματα της χριστιανικής μαρτυρίας και διακονίας και ολοκληρώνεται τελικά με την εφαρμογή-σύνδεση με τη ζωή των μαθητών/μαθητριών.

Βιβλιογραφικές Πηγές

- Αγία Γραφή (2003). Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία.
- Αγία και Μεγάλη Σύνοδος (2016), Εγκύκλιος, ανακτήθηκε στις 13-4-2018 από https://www.holycouncil.org/-/encyclical-holy-council?_101_INSTANCE.VA0WE2pZ4Y0L.languageId=el_GR
- Βουλγαράκης, Ηλ. (1989). *Ιεραποστολή. Δρόμοι και δομές*. Αθήνα: Αρμός.
- Γιαγκάζογλου, Στ. (2014). *Οδηγός εκπαιδευτικού στα Θρησκευτικά Δημοτικού-Γυμνασίου*, αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα: ΙΕΠ.

- Γιαννουλάτος, Αν. (2015). *Συνύπαρξη. Ειρήνη, φύση, φτώχεια, τρομοκρατία, αξίες. Θρησκευολογική θεώρηση*. Αθήνα: Αρμός.
- Γιαννουλάτος, Αν. (2007). *Ιεραποστολή στα ίχνη του Χριστού*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία.
- Γιαννουλάτος, Αν. (2000). *Παγκοσμιότητα και Ορθοδοξία*. Αθήνα: Ακρίτας.
- Ματσαγγούρας, Ηλ. (2007), *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας. Στρατηγικές Διδασκαλίας. Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαθανασίου, Θ. (2008). *Η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται. Η ιεραποστολή ως ελπίδα και ως εφιάλτης*, Αθήνα: Εν πλω.
- Παπαθανασίου, Θ. (2007). *Με την ψυχή στα πόδια. Από το μνήμα το κενό στους δρόμους του κόσμου*. Αθήνα: Εν πλω.
- Τσιρέβελος, Ν. (2015). *Θεολογική θεμελίωση της Ορθόδοξης μαρτυρίας. Σπουδή στο έργο του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου*. Θεσσαλονίκη: Ostracon Publishing.
- Τσιρέβελος, Ν. (2013). *Τα ιεραποστολικά περιοδικά και η αποτύπωση της Ορθόδοξης μαρτυρίας. Επικοινωνιακή προσέγγιση, διδ. Διατριβή*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.